

Surinaams onbehagen

Surinaams onbehagen

*Een sociale en politieke geschiedenis van Suriname,
1865-2015*

HANS RAMSOEDH

Hilversum
Verloren
2018

Afbeelding op het omslag: actievoerder Curtis Hofwijks bij protestdemonstraties in 2017 (foto Pieter van Maele).

Er is naar gestreefd alle copyrights van de in deze publicatie opgenomen foto's/afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die niet zijn benaderd kunnen zich via de uitgever met de auteur in verbinding stellen.

ISBN 9789087047481
© 2018 Hans Ramssoedh & Uitgeverij Verloren
Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum
www.verloren.nl

Typografie: Rombus, Hilversum
Omslagontwerp: Studio Jan de Boer, Utrecht
Druk: Wilco, Amersfoort

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Opbouw studie	
I Onbehagen in de koloniale periode: 1865-1945	17
1.1 De illusie van politieke ontvoogding: 1865-1945	17
1.2 Suriname als Nederlandse volksplanting: 1865-1945	24
1.3 Sociaaleconomische transformatie in de postemancipatieperiode	38
1.4 Goejaba ten en crisispolitiek	48
1.5 Arbeidersverzet en repressie	53
1.6 Baas in eigen huis	62
II Onbehagen in de postkoloniale periode: 1945-1975	75
2.1 Autonomie en politisering van etniciteit	75
2.2 Machtsstrijd tussen oude en nieuwe politieke elite	84
2.3 Verbroederingspolitiek, nationalisme en onafhankelijkheid	92
2.4 Economische recessie en het einde van de verbroederingspolitiek	102
2.5 Kanteljaar 1969	114
2.6 Koninkrijksrelaties op de helling	118
2.7 De coup van Arron en de srefidensi	127
III Onbehagen in de periode na de onafhankelijkheid: 1975-2015	143
3.1 Het failliet van de eerste republiek en de militaire staatsgreep: 1975-1980	143
3.2 De donkere jaren tachtig: militaire repressie 1980-1987	158
3.3 Herdemocratisering onder militaire escorte: 1987-1990	177
3.4 Het Nieuw Front en de afrekening met het leger: 1991-1996	186
3.5 Het Nieuw Front versus de NDP: 1996-2010	190
3.6 Van putschist tot president: 'Neks no fout'	200
3.7 Populistisch paarsbeleid: 2010-2015	203
3.8 De paarse erfenis: 'A no mi' en 'A moni no dé'	213

3.9	Bouterse als populist	222
3.10	De Surinaamse dramademocratie	224
3.11	Suriname-Nederland: de ontwikkeling van een moeizame relatie: 1975-2015	238
3.12	Integratie en natievorming	252
3.13	Surinaamse geschiedschrijving en dekolonisatie	271
	Epiloog: Suriname tussen zorg en hoop	285
	Bijlagen	290
	Noten	297
	Afkortingen	341
	Geraadpleegde bronnen en literatuur	344
	Verantwoording en dankwoord	364
	Over de auteur	365
	Personenregister	366

Inleiding

Toen ik Ruben Gowricharn, bijzonder hoogleraar Hindostaanse Diasporastudies aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, vertelde dat ik bezig was een boek te schrijven over de sociale en politieke geschiedenis van Suriname met onbehagen als rode draad, was zijn reactie waarom ik niet koos voor *Surinaamse verwonderingen* als thema. In zijn optiek is verwondering kenmerkend voor ontwikkelingen in Suriname. Zo is ondanks miljarden aan Nederlandse ontwikkelingshulp en de rijkdom aan grondstoffen als bauxiet, olie en goud nauwelijks sociaaleconomische vooruitgang gerealiseerd; ondanks al het gepraat door burgers en politici over de endemische corruptie zijn er nauwelijks stappen ondernomen deze te bestrijden; hoewel iedereen het erover eens is dat het ambtelijk apparaat met vijftig procent kan worden gereduceerd, blijft een sanering achterwege en hoe is het mogelijk dat kiezers in Suriname (indirect) een president hebben gekozen die in Nederland is veroordeeld voor drugstransporten en hoofdverdachte is in een lopend justitieel onderzoek (Decemberproces) naar de executie van vijftien politieke tegenstanders in december 1982.

Daar waar bij Gowricharn de verwondering voorop stond over ontwikkelingen in Suriname, sprak een columnist in Suriname van ‘Surinaams symbolisme’. Daarbij doelde hij niet op de kunststroming in de tweede helft van de negentiende eeuw, maar op symbooldaden en -wetgeving in Suriname om problemen op te lossen en barrières te overwinnen. Vervolgens wordt achterover geleund in de hobbelsstoel.¹ Met andere woorden, het blijft behelpen met Suriname, terwijl iedereen al lang weet wat er moet gebeuren.

Bovengenoemde hoogleraar is een oud-student van wijlen professor Rudie van Lier in Leiden en Wageningen die een standaardwerk schreef over Suriname en in zijn colleges studenten vaak confronteerde met zijn verwondering over ontwikkelingen in Suriname en het Caraïbisch gebied om daarmee hun nieuwsgierigheid te prikkelen. Ik sluit niet uit dat hij als Van Lier-adept mij wilde prikkelen, maar verwondering als insteek dekt niet alle ontwikkelingen in de sociale en politieke geschiedenis van Suriname die in deze studie aan de orde komen.

Onbehagen hoort bij een samenleving, is van alle tijden en vindt zijn oorsprong

in een waaier aan maatschappelijke processen. In deze publicatie wordt onbehagen gedefinieerd als een moment binnen een proces van politisering waarbij door (een deel van) de bevolking sluimerende onvrede over maatschappelijke thema's wordt geuit al dan niet resulterend in acties of verzet.² Het gaat hierbij om de publieke manifestatie van dit verschijnsel met daarbij aandacht voor de oorzaken, gevolgen en de articulatie van het onbehagen.

Onbehagen is in de Surinaamse geschiedenis een constante onderstroom en de interactie tussen verschillende maatschappelijke processen die daaraan ten grondslag ligt heeft in de literatuur over Suriname weinig aandacht gekregen. Het begrip onbehagen in de titel kan gemakkelijk worden geassocieerd met neergang of verval. Er zijn zeker verschillende momenten en gebeurtenissen aan te wijzen die aanleiding geven om in dit soort termen over Suriname te denken. Een bekend Surinaamse gezegde is dat bij God en in Suriname alles mogelijk is. Suriname laveerde in de periode 1865-2015 voortdurend tussen zorg en hoop.

Hoewel Suriname deel uitmaakt van het Zuid-Amerikaanse continent wordt het vanwege zijn geschiedenis en cultuur gerekend tot de Caraïbische regio. Suriname is een creatie van het Nederlands kolonialisme. Het land wordt beschreven als een dorp verscholen in een groot groen tropisch regenwoud, met nauwelijks contact met de rest van de wereld en met Amsterdam als de dichtstbijzijnde stad.³ De hoofdstad Paramaribo wordt getypeerd als de 'vrolijkste stad in de jungle' maar wel 'eenzaam, verlaten en in zichzelf gekeerd'.⁴ De kunstmatige creatie geldt trouwens voor de gehele Caraïbische regio waar de Inheemse bevolking (Indianen) na de komst van de Europeanen volledig is gedecimeerd. Met uitzondering van de Inheemsen zijn alle overige bevolkingsgroepen in Suriname door de Nederlanders als tot slaaf gemaakten (Afro-Surinamers) of als contractarbeiders (Chinezen, Hindostanen en Javanen) hier naartoe gebracht voor arbeid op de plantages.

Met een bevolking van ruim een half miljoen en een diversiteit aan bevolkingsgroepen, talen en godsdiensten is Suriname een van de meest gesegmenteerde samenlevingen in Caraïbisch gebied (zie bijlage tabel 1 en 2). Deze uitzondering geldt echter niet alleen voor Suriname, maar ook voor landen als Trinidad en Guyana waarvan de bevolking is verdeeld in een Afro- en Hindostaans-Caraïbische segment, maar waar de tweestrijd tussen beide bevolkingsgroepen feller is dan in Suriname. In vergelijking met de twee laatstgenoemde landen is het gesegmenteerde karakter van de Surinaamse samenleving nog sterker door de aanwezigheid van een omvangrijke Marron- en Javaanse populatie wat de politieke, economische en culturele machtsverhoudingen op een in de regio ongekende wijze compliceert. In zijn nabeschuiving bij de publicatie *Cultureel Mozaïek van Suriname* (1977) schreef de socioloog en kenner van het Caraïbisch gebied Hoetink dan ook dat Suriname niet het prototype is van 'de Caraïbische maatschappij' met een overwegend homogene (Afro-Caraïbische) bevolkingsgroep. Angst voor desintegratie is een realiteit, aldus Hoetink.⁵ Hij schreef dit twee jaar na de onafhankelijkheid van

Suriname in 1975 nadat het tussen 1973-1975 werd geconfronteerd met etnische spanningen en de uittocht van tienduizenden Surinamers naar Nederland vanwege de onzekere toekomst. Niet uitgesloten dient te worden dat Hoetinks constatering is ingegeven door de ontwikkelingen die voorafgingen aan de onafhankelijkheid. Over de Caraïbische samenlevingen schreef V.S. Naipaul dat de tragedie is dat als gevolg van hun kunstmatige creatie zij geen wortels konden schieten en daardoor geen naties konden worden; het zijn gemaakte maatschappijen, arbeidskampen, scheppingen van het kolonialisme en afhankelijkheid werd een gewoonte.⁶ Minder pessimistisch is Oostindie, hoogleraar koloniale en postkoloniale geschiedenis in Leiden, die stelt dat van reëel etnisch separatisme in de naoorlogse geschiedenis van landen als Suriname, Guyana en Trinidad geen sprake is, maar dat wel in de praktijk het primaat van etnische loyaliteit buitengewoon hardnekkig is gebleven. Die praktijk typeert hij 'als een steeds opnieuw onderhandelde en wisselende mate van overwegend vreedzame coëxistentie'.⁷ Het minder pessimistische oordeel geldt ook voor Buddingh' die in *De geschiedenis van Suriname* (2012) het land typeert als een samenleving in transitie. De economische achteruitgang in de koloniale periode leidde in de naoorlogse periode in een voor gesegmenteerde samenlevingen kenmerkend maatschappelijk 'immobilisme' dat het gevolg was van de etnisch-politieke cultuur.⁸

Met onbehagen als een historische constante onderscheidt Suriname zich overigens niet van andere landen met een koloniaal verleden, want dit type samenleving is intrinsiek conflictueus. Sociale en politieke uitsluiting door een blanke koloniale bovenlaag alsmede economische exploitatie door het koloniserende land liggen hieraan ten grondslag. Breed onbehagen dat niet zelden uitmondde in verzet, was meestal hiervan het gevolg. Ook in de periode na de onafhankelijkheid bleven onbehagen en verzet als constante onderstroom de interne verhoudingen domineren die samenhangen met ongelijke inkomensverdeling, zelfverrijking door de nieuwe elite, ondemocratisch bestuur en een cultuur van autoritair gedrag in veel maatschappelijke geleidingen.

Onbehagen is geen eenduidig verschijnsel.⁹ Van belang is te duiden wat we daarmee bedoelen, hoe wijdverbreid dit is en bij welke groepen hiervan sprake is. Het is vooral een psychologische duiding van de stand van de gevoelstemperatuur die verbonden is met economische, sociale, culturele en politieke processen of veranderingen in een land. Problematisch aan onbehagen is dat het gepaard kan gaan met gevoelens van onmacht bij groepen in de samenleving. Die gevoelens zijn niet zonder risico's. Het kan sociale relaties in de samenleving onder druk zetten bijvoorbeeld door een denken in wij-zij-tegenstellingen en het ontstaan van een sfeer van achterdocht en argwaan, en leiden tot (etnische) strijd, volksverzet, stakingen en opstand.

In de literatuur wordt bij onbehagen een gepercipieerde achteruitgang op vijf aspecten van de samenleving onderscheiden:¹⁰

- 1 Het verlies van vertrouwen in menselijk kunnen, oftewel het verlies van het idee van een maakbare samenleving;
- 2 Het verlies van ideologie waarbij groepen in de samenleving het gevoel van richting missen waar de samenleving heen gaat en een perspectief op een betere wereld;
- 3 Het verlies van politieke macht als gevolg van de afnemende invloed van de nationale politiek als het instrument tot verbetering;
- 4 Het verlies van gemeenschapszin, oftewel het verlies van gedeelde normen, waarden en solidariteit in het land;
- 5 Het verlies van sociaaleconomische zekerheid.

Onbehagen hoeft echter niet alleen betrekking te hebben op verlies of kwetsbaarheid, maar ook op toekomstbeelden en idealen. In die zin kan het ook een constructieve functie hebben doordat het mensen kan aanzetten tot actie en verandering.¹¹ Aan de hierboven onderscheiden vijf aspecten kan daarom een zesde worden toegevoegd namelijk dat burgers iets *willen* en opvattingen hebben van hoe het anders kan of moet. En in dat *willen* ligt een sleutel om gevoelens van onmacht te doorbreken.

In deze studie ligt de focus op de oorzaken van het gebrek aan sociaaleconomisch perspectief (2, 5), het falen van de politiek als instrument tot verbetering (3), de aanvankelijke afwezigheid van gemeenschapszin als gevolg van het gesegmenteerde karakter van de Surinaamse samenleving (4) en toekomstbeelden en idealen (6).

Met deze studie wil ik over het voetlicht brengen welke maatschappelijke processen en de interactie daartussen in de periode 1865-2015 oorzaak zijn van het onbehagen, de toekomstbeelden en idealen die daarbij centraal stonden, de wijze waarop het is gearticuleerd en welke verandering werd bereikt.

De rol van vrouwen wordt in dit boek niet apart belicht. Dat wil niet zeggen dat zij in het proces van onbehagen in de geschiedenis van Suriname geen rol hebben gespeeld. Vrouwen waren zowel in de koloniale periode zoals tijdens de arbeidersopstand in 1931 als in de jaren zestig en daarna actief betrokken bij demonstraties en andere uitingen van onbehagen.

Deze studie over Surinaams onbehagen zie ik als een aanvulling op een aantal gedegen overzichtswerken over Suriname¹² en is bedoeld voor een breed publiek geïnteresseerd in (post)koloniale relaties in het algemeen en in Suriname in het bijzonder.

Opbouw studie

In deel 1 ligt de focus op het onbehagen in de koloniale periode (1865-1945). Hoewel Suriname al in 1667 in Nederlandse handen kwam laat ik de koloniale periode in 1865 beginnen. Tussen 1667 en 1795 werd Suriname namelijk bestuurd door een systeem van raden of comités zoals de West-Indische Compagnie en de Geocroyeerde Sociëteit van Suriname. Suriname werd gezien als een volkspanting en een wingewest. Na de Frans-Bataafse periode in Nederland (1795-1813) en het Engels Tussenbestuur in Suriname (1804-1816) kwam het bestuur van de Nederlandse koloniën exclusief in handen van de koning die de overzeese gebieden bestuurd door middel van Koninklijke Besluiten. Met de Nederlandse grondwet van 1848 kreeg de Staten-Generaal een controlerende taak en daarmee een grotere zeggenschap in het bestuur van de koloniën. Een ander uitvloeisel van de grondwet van 1848 was de invoering van een Regeringsreglement (RR) in 1865. Het RR betekende dat Suriname niet langer als bezit, maar als een zichzelf besturend deel van het Koninkrijk der Nederlanden werd beschouwd. Het kreeg daarmee de status van een kolonie.

In paragraaf 1.1 (*De illusie van politieke ontvoogding: 1865-1945*) worden het Regeringsreglement (RR) van 1865 en de Surinaamse Staatsregeling van 1936 besproken. Het Koloniaal Bestuur onderging een zekere mate van democratisering en Suriname kreeg een vorm van zelfstandigheid. Het RR van 1865 werd in 1936 vervangen door de Surinaamse Staatsregeling van 1936. In de praktijk bleek de beoogde politieke ontvoogding echter een illusie.

In paragraaf 1.2 (*Suriname als Nederlandse volkspanting: 1865-1945*) komt de Nederlandse assimilatiepolitiek aan de orde. De Surinaamse bevolking behoorde te worden vernederlandst. Van verzet tegen de assimilatiepolitiek was nauwelijks sprake aangezien vernederlandsing mogelijkheden bood tot opwaartse mobiliteit. Vooral de Surinaamse elite (de stedelijke lichtgekleurde Creoolse groep) geloofde heilig in de gevoerde assimilatiepolitiek waarvan zijzelf een product was. In de jaren dertig werd afgeweken van de Nederlandse assimilatiepolitiek en een beleid van *Verindisching* geïntroduceerd. Dit beleid betekende dat elementen uit de Nederlandse koloniale politiek in Nederlands-Indië werden toegepast in Suriname. Het leidde tot onbehagen en heftig verzet bij de stedelijke lichtgekleurde Creoolse groep aangezien de nieuwe richting in de koloniale politiek voor hen maatschappelijke achterstelling en een aantasting van hun culturele en politieke monopoliepositie in Suriname betekende.

In paragraaf 1.3 (*Sociaaleconomische transformatie in de postemancipatieperiode*) wordt de sociaaleconomische transformatie in Suriname na de afschaffing van de slavernij in 1863 behandeld met daarbij aandacht voor de sociale stratificatie, de plantage-economie en de kleinlandbouwsector.

In paragraaf 1.4 (*Goejaba ten en crisispolitiek*) zijn de gevolgen van de economische wereldcrisis van 1929 en het gevoerde crisis- en bezuinigingsbeleid door het Koloniaal Bestuur in Suriname het thema.

In paragraaf 1.5 (*Arbeidersverzet en repressie*) worden de politisering van de arbeidersbeweging, de arbeidersopstanden in 1931 en 1933 besproken alsmede de repressieve reactie van het Koloniaal Bestuur hierop.

In paragraaf 1.6 (*Baas in eigen huis*) wordt aandacht besteed aan het verzet in de Koloniale Staten tegen het autocratische bewind van gouverneur Kielstra. Het dictatoriaal optreden van de gouverneur gedurende de oorlogsjaren resulteerde uiteindelijk in de roep om zelfbestuur in Suriname, de *Baas in eigen huis*-beweging.

In deel II staat het onbehagen in de postkoloniale periode (1945-1975) centraal. Om de volgende reden hanteer ik het begrip postkoloniaal. In de koloniale periode stond de gouverneur aan het hoofd van het Koloniaal Bestuur. Hij was slechts verantwoording verschuldigd aan de minister van Koloniën. Formeel eindigde de koloniale status van Suriname in 1954 met de afkondiging van het Statuut dat rustte op de zuilen van vrijheid, gelijkwaardigheid en verbondenheid. Suriname kreeg met het Statuut binnenlands zelfbestuur, maar van gelijkwaardigheid was geen sprake omdat Nederland te pas en te onpas zijn dwingende invloed kon laten gelden. Om die reden spreek ik over een postkoloniale periode. Kruijer spreekt in dit verband van een neokolonie in rijksverband.¹³ Hoewel het Statuut in 1954 werd afgekondigd laat ik de postkoloniale periode om praktische redenen in 1945 beginnen omdat ontwikkelingen in de periode 1945-1950 al vooruitliepen op de afkondiging van het Statuut, zoals de invoering van de Staatsregeling van 1948 die een eind maakte aan het eenhoofdig bestuur van de gouverneur, de invoering van het algemeen kiesrecht en in 1950 de inwerkingtreding van de Interimregeling die voor Suriname toen al volledige binnenlandse autonomie betekende.

In paragraaf 2.1 (*Autonomie en politisering van etniciteit*) worden de ontwikkelingen rond de totstandkoming van de autonomie van Suriname en de politisering van etniciteit die daarvan het gevolg was, besproken. Het gesegmenteerde karakter van de Surinaamse samenleving weerspiegelde zich in het partijwezen. Politieke partijvorming vond plaats op basis van etnische en godsdienstige affiliatie.

In paragraaf 2.2 (*Machtsstrijd tussen oude en nieuwe politieke elite*) komen de politieke verwickelingen in de periode 1949-1958 aan de orde toen Suriname in politiek woelig vaarwater terechtkwam als gevolg van een machtsstrijd tussen de oude en de nieuwe politieke elite. Na ruim zes decennia (1901-1958) verloren de blanke en lichtgekleurde Creoolse stedelijke elite hun politieke dominantie. Hun rol werd overgenomen door emancipatorische segmentsleiders onder wie Jopie Pengel en Jagernath Lachmon respectievelijk leider van de Creoolse volksklasse en de Hindostanen.

In paragraaf 2.3 (*Verbroederingspolitiek, nationalisme en onafhankelijkheid*) komt de rol van deze drie thema's in relatie tot onbehagen in de samenleving aan de orde. De nieuwe politieke elite integreerde Creolen, Hindostanen en Javanen in een politiek bondgenootschap (verbroederingscoalitie) waarmee de basis werd gelegd voor hun politieke en maatschappelijke emancipatie. Hoewel deze coalitie

enerzijds een pacificerend effect had op interetnische verhoudingen, vergrootte zij politieke en sociaaleconomische concurrentie tussen Hindostanen en Creolen wat leidde tot een groeiend antagonisme tussen beide groepen. De emancipatorische volksleiders moesten het hoofd bieden aan het opkomende nationalisme onder een deel van de Creoolse intellectuelen. Het vraagstuk rond de onafhankelijkheid vormde een grote slijtzwam in de Surinaamse samenleving. Etnische groeps grenzen vielen samen met voor of tegen de onafhankelijkheid zijn.

In paragraaf 2.4 (*Economische recessie en het einde van de verbroederingspolitiek*) wordt ingegaan op de naoorlogse sociaaleconomische ontwikkelingen in Suriname. De economische hausse in de jaren vijftig en de eerste helft van de jaren zestig werd gevolgd door een economische recessie die mede het einde betekende van de verbroederingspolitiek en daarmee tevens het einde van een periode van politieke en etnische stabiliteit in Suriname.

Het jaar 1969 kan worden beschouwd als een kanteljaar in Suriname met betrekking tot het vraagstuk van de onafhankelijkheid. In dat jaar kwam de Hindostaanse VHP voor het eerst in de politieke geschiedenis van Suriname als grootste partij bij de verkiezingen uit de bus. De overheersende positie van de VHP in het Surinaamse politieke bestel tussen 1969 en 1973 had hiermee een katalyserende werking op de etnische tegenstellingen en de discussie over de onafhankelijkheid. Bij de Creoolse bevolking ontstond onrust en zij vreesde naast de demografische en economische dominantie nu ook een politieke door Hindostanen. Deze ontwikkelingen worden in paragraaf 2.5 (*Kanteljaar 1969*) besproken.

In paragraaf 2.6 (*Koninkrijksrelaties op de helling*) komt aan de orde hoe in Nederland werd gedacht over de onafhankelijkheid van Suriname. Tot 1969 trokken de rijksdelen in de West weinig politieke aandacht en riepen zij weinig politieke onenigheid op in Nederland. De massastaking in Paramaribo in januari/februari 1969 die de val van de regering-Pengel tot gevolg had en de arbeidersopstand in mei 1969 op Willemstad hadden een psychologische en een katalyserende werking op het denken in het Nederland over de onafhankelijkheid van de gebiedsdelen in de West. Na 1969 werd vanuit Nederland actief aangestuurd op dekolonisatie van deze rijksdelen.

In paragraaf 2.7 (*De coup van Arron en de srefidensi*) wordt de realisatie van de onafhankelijkheid besproken. Suriname stevende rond de onafhankelijkheid in november 1975 af op een raciale burgeroorlog.

In deel III staat het onbehagen in de periode na de onafhankelijkheid (1975-2015) centraal. Ik eindig in 2015 met de herverkiezing van Bouterse als president. In een aantal paragrafen in dit deel zullen, voor zover relevant, de ontwikkelingen in de periode 2016-2018 worden meegenomen.

In paragraaf 3.1 (*Het failliet van de eerste republiek en de militaire staatsgreep: 1975-1980*) wordt de sociaaleconomische en politieke crisis tussen 1975 en 1980 besproken die hebben geleid tot de militaire staatsgreep in februari 1980.

In paragraaf 3.2 (*De donkere jaren tachtig: militaire repressie: 1980-1987*) staan de jaren tachtig centraal toen Suriname werd bestuurd door een militair regime en de bevolking werd geconfronteerd met militaire repressie, sociaaleconomische chaos en politieke onvrijheid. In deze paragraaf is ook aandacht voor het begin van de Binnenlandse Oorlog in 1985 waarbij het Surinaamse leger en het rebelenleger (Jungle Commando) onder leiding van Brunswijk een bloedige strijd uitvochten.

In paragraaf 3.3 (*Herdemocratisering onder militaire escorte: 1987-1990*) worden het herdemocratiseringsproces tussen 1987 en 1990 en de machtsstrijd tussen de burgerregering en de legerleiding beschreven die uiteindelijk leidde tot de kerst- of telefooncoup in 1990.

In paragraaf 3.4 (*Het Nieuw Front en de afrekening met het leger: 1991-1996*) komt aan de orde hoe de burgerregering met steun van Nederland erin slaagde het leger onder controle te krijgen. Ook wordt in deze paragraaf aandacht besteed aan het macro-economisch herstel van Suriname.

In paragraaf 3.5 (*Het Nieuw Front versus de NDP: 1996-2010*) is de politieke strijd tussen de ‘oude’ politiek verenigd in het (Nieuw) Front en de NDP tussen 1996 en 2010 het centrale thema. De NDP zag haar aanhang gestaag groeien, terwijl de aanhang van het (Nieuw) Front langzaam afbrokkelde.

In paragraaf 3.6 (*Van putschist tot president: ‘Neks no fout’*) wordt ingegaan op de verkiezingsoverwinning van Bouterse in 2010 en hoe hij met zijn gezworen vijanden een pact wist te sluiten.

In paragraaf 3.7 (*Populistisch paarsbeleid: 2010-2015*) wordt het populistisch sociaal-economisch beleid van de regering-Bouterse, het dwarsbomen van het proces naar de Decembermoorden en de ontwikkeling van Suriname als een schaduwstaat besproken.

Paragraaf 3.8 (*De paarse erfenis: ‘A no mi’ en ‘A moni no dé’*) is een naschrift waarin twee ontwikkelingen tussen 2015 en 2018 worden besproken die Bouterse in grote problemen brachten: de voortzetting van het Decemberproces en de economische ineenstorting die grote delen van de bevolking in beweging bracht om te protesteren.

In paragraaf 3.9 (*Bouterse als populist*) wordt ingegaan op de vraag hoe Bouterse als ex-putschist en de meeste gevreesde persoon uit de jaren tachtig zich kon ontwikkelen tot de meest populaire politicus van Suriname.

In paragraaf 3.10 (*De Surinaamse dramademocratie*) vormen democratie en politiek in Suriname het onderwerp. Ingegaan wordt op factoren die hebben geleid tot ontwikkeling van een dramademocratie in Suriname.

In paragraaf 3.11 (*Suriname-Nederland: de ontwikkeling van een moeizame relatie: 1975-2015*) is de moeizame relatie tussen Suriname en Nederland na de dekolonisatie het thema. Aan beide kanten is er veel onbehagen over de onderlinge relaties die ervaren worden als moeizaam, beladen en emotioneel. Met zijn verkiezing